

บทที่ 5

บทสรุปของงานวิจัยและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้วิจัย

สำหรับเนื้อหาในบทนี้ ทางผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงข้อสรุปที่ทางผู้วิจัยได้ค้นพบจากงานวิจัยชิ้นนี้ และทางผู้วิจัยยังจะได้กล่าวถึงข้อเสนอของทางผู้วิจัยทั้งในส่วน of ข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการของภาครัฐ และข้อเสนอที่เกี่ยวกับการทำงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ ต่อไปภายหน้า

5.1 บทสรุปของงานวิจัย

โดยสังคมไทยในอดีตคนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อกันว่า คนพิการไม่สามารถประกอบอาชีพได้ การจ้างคนพิการทำงานเป็นบาป และสิ่งที่สังคมควรปฏิบัติต่อคนพิการ คือ การช่วยเหลือ สงเคราะห์ ให้ทาน เลี้ยงดูคนพิการให้มีชีวิตอยู่ได้ตามอัตภาพ คนพิการจึงกลายเป็นคนที่น่าสงสาร ซึ่งแน่นอนว่าความเชื่อดังกล่าวข้างต้นได้ส่งผลกระทบต่อคนพิการเป็นอย่างมาก แต่สังคมไทยเองก็เริ่มที่จะถูกท้าทายจากหลักความคิดที่เชื่อว่า "คนพิการสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพของตัวเองได้" โดยหลักความคิดดังกล่าวนี้ได้เริ่มเข้ามาสู่ประเทศไทยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2482 โดย มิสเจนีวีฟ คอลฟิลด์ ซึ่งเป็นสตรีตาบอดชาวอเมริกัน ได้เข้ามาก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งแรกในประเทศไทย ซึ่งได้ส่งผลให้ภาครัฐได้เริ่มจัดบริการทางด้านการศึกษาให้กับคนพิการประเภทอื่นเพิ่มเติม และเมื่อคนพิการเริ่มมีโอกาสทางด้านการศึกษาแล้ว คนพิการก็เริ่มที่จะมีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นด้วย

โดยการทำงานของคนพิการในช่วงแรก ๆ นั้น คนพิการมักจะทำงานอยู่ในหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านคนพิการ เนื่องจากสังคมโดยทั่วไปยังไม่มี ความเชื่อมั่นในศักยภาพของ คนพิการ ต่อมาเมื่อคนภายนอกมีโอกาสได้เห็นถึงความสามารถของคนพิการ คนเหล่านี้ก็ได้ช่วยหางานให้คนพิการทำ คนพิการจึงเริ่มมีโอกาสไปทำงานเป็นลูกจ้างในที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในหน่วยงานของรัฐ และสถานประกอบการเอกชน ส่วนคนพิการที่สำเร็จการศึกษาแล้วแต่ยังไม่ มีงานทำ คนพิการเหล่านี้ก็ได้หันมาประกอบอาชีพอิสระเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ แต่การประกอบอาชีพของคนพิการในช่วงระยะแรกนี้ ภาครัฐยังแทบไม่มีบทบาทใดในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการเลย

ต่อมาเมื่อจำนวนของคนพิการที่มีโอกาสได้รับการศึกษามีเพิ่มมากขึ้น ได้ส่งผลให้จำนวนคนพิการที่ต้องการประกอบอาชีพมีเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย กลุ่มคนพิการจึงได้เรียกร้องให้ภาครัฐช่วยส่งเสริมให้คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพ ภาครัฐจึงได้แก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่มีข้อกำหนดห้ามมิให้คนพิการประกอบอาชีพ และภาครัฐยังได้จัดสรร

สิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยผ่านองค์กรต่าง ๆ ที่ดำเนินงานด้านคนพิการ นอกเหนือจากนั้นในปี พ.ศ. 2534 ภาครัฐยังได้ตราพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ขึ้น เพื่อให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งในด้านการแพทย์ การศึกษา สังคม และกีฬารวมถึงในด้านการประกอบอาชีพด้วย

โดยกล่าวสำหรับด้านการประกอบอาชีพนั้น พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับคำแนะนำชี้แจงและปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของร่างกายและสมรรถภาพที่มีอยู่เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ นอกจากนั้นแล้วพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนจ้างคนพิการเข้าทำงานในสัดส่วนที่เหมาะสมกับลูกจ้างอื่น โดยหากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใดไม่ประสงค์ที่จะจ้างคนพิการเข้าทำงานก็ให้จ่ายเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อให้คนพิการที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระสามารถขอกู้เงินเพื่อนำไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และองค์กรใดที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการก็ยังสามารถขอรับการสนับสนุนในด้านงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินโครงการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้อีกด้วย

ถึงแม้ว่าภาครัฐจะได้ดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการมาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว แต่กลับปรากฏว่าคนพิการและคนตาบอดเองก็ยังประสบปัญหาในการประกอบอาชีพอยู่ โดยสำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ทางผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุจำเพาะ 3 ประการที่ทำให้นโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการของภาครัฐยังเป็นอุปสรรคต่อคนพิการและคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพ อันได้แก่

ในประการแรก นโยบายของภาครัฐทั้งในส่วนของนโยบายทั่วไปและนโยบายการส่งเสริมอาชีพคนพิการยังเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการและคนพิการทางสายตาอยู่ เนื่องจากนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมอาชีพคนพิการไม่ได้บังคับให้หน่วยงานของภาครัฐต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานในระบบสัดส่วน จึงส่งผลให้จำนวนของคนพิการที่มีโอกาสได้ทำงานในหน่วยงานภาครัฐยังมีอยู่น้อย นอกจากนั้นแล้วยังมีนายจ้างหรือสถานประกอบการเอกชนที่อยู่ในข่ายต้องปฏิบัติตามกฎหมายด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการประมาณร้อยละ 30 ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่การออกประกาศกำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ก็เป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของคนพิการให้ต้องประกอบอาชีพเฉพาะเท่าที่มีอยู่ในประกาศของภาครัฐเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นนโยบายของภาครัฐยังไม่สามารถทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการขนส่งสาธารณะได้เท่าที่ควร และภาครัฐก็ยังไม่สามารถส่งเสริมให้คนพิการได้รับเทคโนโลยีหรือสิ่ง

อำนวยความสะดวกในการทำงาน ซึ่งย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของคนพิการอย่างปฏิเสธไม่ได้

กล่าวสำหรับนโยบายโดยทั่วไปของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนั้นก็ยิ่งปรากฏว่า ยังมีกฎหมายหรือกฎระเบียบที่มีบทบัญญัติอันเป็นการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพ ทั้งการจำกัดสิทธิโดยชัดแจ้งและการเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายได้ใช้ดุลพินิจ ในขณะที่การคุ้มครองแรงงานที่ต้องมาพิจารณาในภายหลังนั้น ลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนที่ต้องพิจารณาเนื่องจากการทำงานยังได้รับเงินชดเชยจากกองทุนเงินทดแทนเป็นประจำทุกเดือนเป็นระยะเวลาเพียงแค่ 15 ปี ส่วนข้าราชการที่ต้องมาพิจารณาในภายหลังอันไม่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ก็แทบจะไม่ได้รับการชดเชยใด ๆ จากภาครัฐเลย ในอีกทางหนึ่งคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ยังต้องได้รับผลกระทบจากนโยบายในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็น นโยบายในการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว นโยบายภาครัฐที่ต้องการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ นโยบายการควบคุมราคาสลากกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรรายได้ให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล และนโยบายในการจัดสรรโควตาให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล

ในประการที่สอง นโยบายการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐที่มุ่งการแก้ไขปัญหาคคนพิการแบบรวมหมู่ นั้นไม่สามารถสร้างโอกาสให้กับคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพได้ โดยจากการสำรวจข้อมูลคนพิการในการประกอบอาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ ได้ชี้ให้เห็นตรงกันว่า คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวเป็นกลุ่มคนพิการที่มีจำนวนคนพิการได้ประกอบอาชีพมากกว่าคนพิการประเภทอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากลุ่มคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวเป็นประเภทความพิการที่มีจำนวนคนพิการมากที่สุด และประเภทความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวก็เป็นประเภทความพิการที่มีคนพิการในลักษณะความพิการต่าง ๆ ที่หลากหลาย และหากจะกล่าวถึงจำนวนคนตาบอดที่มีโอกาสในการประกอบอาชีพนั้นก็ยิ่งนับได้ว่ายังมีจำนวนค่อนข้างน้อย เนื่องจากภาครัฐได้กำหนดให้ผู้ที่ต้องการรับสมัครคนพิการเข้าทำงานสามารถระบุประเภทความพิการที่ต้องการรับเข้าทำงานได้ ซึ่งผู้รับสมัครงานส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนตาบอด ผู้รับสมัครงานเหล่านี้จึงไม่ระบุให้คนตาบอดเป็นผู้มีคุณสมบัติในการสมัครงาน ในขณะที่การทำงานของคนตาบอดนั้นก็จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยให้คนตาบอดสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ได้ ซึ่งเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้มีราคาแพงและภาครัฐเองก็ยังไม่มีการอุดหนุนที่จะช่วยให้คนพิการได้รับเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ ด้วยเหตุนี้จึงแทบจะไม่มีนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใดที่จะลงทุนทางด้านเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกให้กับคนพิการเพื่อจ้างคนตาบอดเข้าไปทำงาน ยิ่งไปกว่านั้นคนตาบอดที่สมัครสอบคัดเลือกเข้าทำงานในหน่วยงานภาครัฐ ก็มักประสบปัญหาในการจัดสอบจากหน่วยงานที่จัดสอบอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องการจัดทำข้อสอบและปัญหาในเรื่องการจัดสรรเวลาในการสอบให้กับคนตาบอด ซึ่งนอกเหนือจากโอกาสในการประกอบอาชีพของคนตาบอดจะมีอยู่อย่างค่อนข้างจำกัดแล้ว จำนวนของคนตาบอดที่เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของภาครัฐก็ยังมีอยู่ค่อนข้างน้อย โดยคนตาบอดส่วนใหญ่ที่ต้องการฝึกอาชีพมักเข้ารับการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอด และสมาคมหรือองค์กรคนตาบอดมากกว่า แต่องค์กรที่จัดฝึกอบรมอาชีพให้กับคนตาบอดโดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอด ซึ่งมีหลักสูตรการอบรมระยะยาวตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และมีการเปิดฝึกอบรมอาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี กลับยังไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร

ในประการสุดท้าย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติยังไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้กับคนพิการและคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพได้ โดยเนื่องจากนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจ ซึ่งการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนพิการมักส่งผลกระทบต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการอยู่เสมอ โดยยังมีผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่ยอมรับคนพิการเข้าทำงาน ในขณะที่ข้าราชการหรือลูกจ้างที่ต้องมาพิการในภายหลังก็ถูกพิจารณาให้ออกจากงานโดยอ้างถึงประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติยังได้ใช้ดุลพินิจเพื่อพิจารณาให้คนพิการได้ประกอบอาชีพอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนพิการที่ประกอบอาชีพเล่นดนตรีและร้องเพลงในที่สาธารณะ มักต้องอาศัยการใช้ดุลพินิจของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่จะมองคนที่ประกอบอาชีพเล่นดนตรีหรือร้องเพลงในที่สาธารณะว่าเป็นฉกฉวยหรือขอทาน แต่สำหรับคนพิการที่มีโอกาสได้เข้าไปทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ นั้น มักจะได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการในการพิจารณาให้คุณให้โทษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ได้ชี้ให้เห็นว่าคนพิการก็ยังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัตินั่นเอง

อย่างไรก็ตามในช่วงระยะหลังนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการเริ่มได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากที่คนพิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายที่คนพิการเองเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งนโยบายที่คนพิการมีส่วนร่วมในการผลักดันนั้นจะเป็นในรูปของกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เป็นต้น โดยนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการซึ่งได้รับการปรับปรุงนั้นได้แก่ การห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความพิการ การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐและสถานประกอบการเอกชนต้องรับคนพิการเข้าทำงานในระบบสัดส่วน การกระตุ้นให้นายจ้างได้จ้างคนพิการเข้าทำงานในจำนวนมาก การสร้างทางเลือกที่หลากหลายให้กับหน่วยงานของรัฐและสถานประกอบการเอกชนที่ไม่ประสงค์จะจ้างคนพิการเข้าทำงาน การส่งเสริมให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีเพื่อการประกอบอาชีพ การนำมาตรการภาษีมาใช้สร้างแรงจูงใจให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการปฏิบัติตามกฎหมายด้านส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ และการกำหนดมาตรการลงโทษกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐเรื่องการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ นอกเหนือจากนั้นแล้วภาครัฐยังมีนโยบายที่มุ่งให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากบริการอันเป็นสาธารณะ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้รับความสะดวกในการเดินทางไปทำงานได้มากขึ้น แต่ทั้งนี้นโยบายในการส่งเสริมอาชีพของภาครัฐที่ได้มีการปรับปรุงนี้ยังไม่มีผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากต้องรอให้มีการออกกฎกระทรวง และระเบียบต่าง ๆ เสียก่อน ซึ่งคงต้องใช้เวลาอีกสักกระยะ

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้นโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการสามารถตอบสนองความต้องการของคนพิการ ตลอดจนคนพิการทางสายตาได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงจะได้เสนอแนะนโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อเสนอของทางผู้วิจัยไปประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพคนพิการต่อไป

5.2 ข้อเสนอของผู้วิจัยต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพคนพิการ

แม้ภาครัฐได้มีการปรับปรุงนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพคนพิการดังรายละเอียดที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว แต่เพื่อให้คนพิการและคนพิการทางสายตา มีโอกาสและได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น ทางผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการดังต่อไปนี้

5.2.1 ข้อเสนอเพื่อขจัดอุปสรรคของคนพิการในการประกอบอาชีพอันเกิดจากนโยบายทั่วไปและนโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐ

กล่าวสำหรับนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ ซึ่งได้มีการปรับปรุงไปแล้วนั้น ภาครัฐก็ได้นำมาตรการใหม่ ๆ มาบังคับใช้เพื่อให้คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น เช่น การกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐต้องจ้างคนพิการเข้า

ทำงานในระบบสัดส่วน การมีมาตรการลงโทษที่ชัดเจนกับผู้ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามนโยบายด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ แต่เพื่อให้คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น ทางผู้วิจัยจึงขอเสนอนโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการเพิ่มเติม ได้แก่

การกำหนดสัดส่วนคนพิการที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชน และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับเข้าทำงาน โดยกฎกระทรวงตามมาตรา ๓๓ ที่จะมีการตราขึ้นนี้ ควรกำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนที่ไม่น้อยไปกว่ากฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กล่าวคือ “นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนและหน่วยงานของรัฐที่มีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป ต้องรับคนพิการเข้าทำงานในอัตราลูกจ้างทั้งหมดไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด จำนวนทุกสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน เศษของทุกสองร้อยคนถ้าเกินหนึ่งร้อยคนต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน” ยิ่งไปกว่านั้น เพื่อให้คนพิการมีโอกาสได้ทำงานเพิ่มมากขึ้น กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวนี้ควรกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินงานด้านคนพิการต้องรับคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนที่มากกว่าอัตราส่วนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐต้องรับคนพิการเข้าทำงาน

การกำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ โดยกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้ให้กรมประชาสงเคราะห์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลงานด้านคนพิการในขณะนั้นประกาศลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้เพื่อเป็นแนวทางให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการในการประกาศตำแหน่งงานที่จะรับคนพิการเข้าทำงาน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วการกำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้นั้นกลับมีปัญหาตามที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วในบทที่ผ่านมา ฉะนั้นแล้ว กฎกระทรวงตามมาตรา ๓๓ ที่จะมีการตราขึ้นนี้ ไม่ควรให้หน่วยงานภาครัฐออกประกาศลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ เพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการทำงานได้ในทุกตำแหน่งที่พวกเขาที่มีความสามารถที่จะทำได้

การจ่ายเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้ “นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าทำงาน แต่ประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานหรือถูกถือว่าประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน ให้ส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นรายปี ปีละครึ่งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่คูณด้วยสามร้อยหกสิบห้า และคูณด้วยจำนวนคนพิการซึ่งประสงค์จะไม่รับเข้าทำงาน” โดยทางผู้วิจัยเห็นว่า มาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติ

ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 แรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้อง
 นำส่งเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการนั้น ทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 แรงงานคงจะได้กำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้า
 กองทุนฯ ในคราวเดียวกับการออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๓๓ ทางผู้วิจัยจึงขอเสนอให้จำนวน
 เงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องส่งเข้ากองทุนฯ นั้นควรเท่ากับอัตราค่าจ้าง
 ขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่คุณด้วยสามร้อยหกสิบห้า และคุณด้วย
 จำนวนคนพิการซึ่งประสงค์จะไม่รับเข้าทำงาน ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้นายจ้างหรือเจ้าของสถาน
 ประกอบการมีความรู้สึกรู้ว่าการนำส่งเงินเข้ากองทุนฯ คุ่มค่ากว่าการจ้างคนพิการเข้าทำงาน โดย
 ทางผู้วิจัยต้องการให้การนำเงินเข้ากองทุนฯ ของนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นมา
 จากสาเหตุที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่สามารถจ้างคนพิการเข้าทำงานได้
 มากกว่าการตัดสินใจโดยมองในเรื่องความคุ้มค่า เพราะอย่างไรเสียนายจ้างหรือเจ้าของสถาน
 ประกอบการที่นำส่งเงินเข้ากองทุนฯ ก็มีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินที่ส่งเข้า
 กองทุนฯ อยู่แล้ว และสำหรับกองทุนส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการเองก็จะได้มีงบประมาณที่
 มากพอเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอีกด้วย

การส่งเสริมให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีเพื่อการ
 ประกอบอาชีพ แม้ว่ามาตรา ๒๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคน
 พิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในด้านต่าง ๆ
 เกี่ยวกับการทำงานและประกอบอาชีพ ซึ่งก็รวมถึงการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และ
 เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพด้วย โดยหน่วยงานเอกชนที่ดำเนินการให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่ง
 อำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพก็มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือ
 ยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตามทางผู้วิจัย
 มีความเห็นว่า การนำมาตรการทางภาษีมาใช้เพื่อจูงใจให้นายจ้างหรือเจ้าของสถาน
 ประกอบการจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีในการทำงานให้สำหรับคนพิการนั้น
 ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีบางรายการมีค่าใช้จ่าย
 ค่อนข้างสูง ฉะนั้นหากจะให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายไปก่อน
 แล้วนำเงินที่จ่ายไปแล้วมาลดหย่อนภาษีในภายหลังนั้นอาจจะไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้
 นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการยอมที่จะจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยี
 ในการทำงานให้กับคนพิการ ด้วยเหตุนี้ภาครัฐควรมีมาตรการอื่นเพิ่มเติมเพื่อช่วยให้คนพิการ
 ได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีในการทำงาน เช่น การให้นายจ้างหรือเจ้าของ
 สถานประกอบการและคนพิการกู้ยืมเงินเพื่อจัดซื้อสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีใน

การทำงาน หรือการให้คนพิการมีสิทธิขอยืมสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีในการทำงาน เป็นต้น โดยภาครัฐอาจจะออกระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดในการประกอบอาชีพ เช่นเดียวกับในด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่มีการออกกฎกระทรวงในลักษณะดังเช่นที่กล่าวแล้ว เพื่อช่วยให้คนพิการมีโอกาสได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี และความช่วยเหลืออื่นใดในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

ส่วนนโยบายโดยทั่วไปของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนั้น แม้ภาครัฐจะได้กำหนดห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางด้านความพิการ ซึ่งจะช่วยให้กฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ น่าจะได้รับการปรับปรุงเพื่อให้คนพิการไม่ถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ แต่ทางผู้วิจัยขอเสนอนโยบายอื่นเพิ่มเติมเพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสและความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพจากนโยบายทั่วไปของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพกล่าวคือ

การสร้างหลักประกันให้กับคนทำงานที่ต้องมาพิการในภายหลัง กล่าวสำหรับข้าราชการที่ต้องมาพิการหรือทุพพลภาพอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นจะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. 2546 ยิ่งไปกว่านั้นสถานิติบัญญัติแห่งชาติยังได้แก้ไขพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2550 ซึ่งส่งผลให้ข้าราชการที่มีสิทธิได้รับเงินบำนาญปกติรวมกับเงินบำนาญพิเศษแล้วไม่ถึง 15,000 บาทต่อเดือน ให้ได้รับเงินบำนาญพิเศษเหตุทุพพลภาพเพิ่มขึ้นอีกจนครบ 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งทำให้ข้าราชการที่ทุพพลภาพจำนวน 3,000 คนได้รับประโยชน์จากการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว (ดู ขรก.เกษียณพิการได้อย่างต่ำหมื่นห้า/เดือน, มติชนออนไลน์, 2551 อ้างถึงใน <http://www.tddf.or.th/tddf/newsroom/detail.php?id=0003136>) แต่ทางผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากที่ภาครัฐจะมีนโยบายเพื่อคุ้มครองข้าราชการที่พิการหรือทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่แล้ว ภาครัฐควรมีนโยบายเพื่อคุ้มครองข้าราชการที่พิการหรือทุพพลภาพอันมิได้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ไม่ว่าจะเป็น การให้สิทธิในการลาเพื่อเข้ารับการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ การย้ายมาทำงานในหน้าที่ที่เหมาะสม หรือแม้แต่การได้รับเงินชดเชยจากการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ส่วนลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนที่พิการจากการทำงานถึงขนาดทุพพลภาพนั้น ภาครัฐควรเพิ่มระยะเวลาในการได้รับเงินชดเชยจากกองทุนเงินทดแทนจาก 15 ปี ไปเป็นตลอดชีวิต เพื่อให้ลูกจ้างที่พิการถึงขนาดทุพพลภาพอันเนื่องมาจากการทำงานได้รับการคุ้มครองไปตลอด เพราะหากคนเหล่านี้ได้รับการคุ้มครองเพียง 15 ปีดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ก็น่าสงสัยว่าภายหลังจากที่คนเหล่านี้ได้รับเงินชดเชยเป็นประจำทุกเดือนมาเป็นระยะเวลา 15 ปีแล้ว คนเหล่านี้จะมีรายได้จากแหล่งใดเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีพ

การปรับปรุงนโยบายในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของภาครัฐ ในบทที่ผ่านมา ทางผู้วิจัยได้กล่าวถึงปัญหาในการประกอบอาชีพของคนพิการอันเกิดจากนโยบายในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของภาครัฐใน 4 ประเด็น คือ นโยบายการจำหน่ายสลากพิเศษแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว นโยบายการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ มาตรการควบคุมราคาสลากกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้ให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล และการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควตาให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ฉะนั้นแล้วทางผู้วิจัยจะได้เสนอแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้พอสังเขป

การกำหนดมาตรการเพื่อเยียวยาให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายของภาครัฐในการจำหน่ายสลากพิเศษแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว และนโยบายการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ โดยหากภาครัฐต้องการที่จะจำหน่ายสลากพิเศษแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว และการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัตินั้นภาครัฐควรที่จะต้องกำหนดมาตรการเพื่อเป็นการเยียวยาให้กับผู้ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วย เช่น การกำหนดห้ามมิให้มีการจำหน่ายสลากประเภทอื่นนอกจากสลากกินแบ่งรัฐบาลในวันออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล การกำหนดให้คนพิการสามารถจำหน่ายสลากพิเศษแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว และการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติได้โดยไม่มีอุปสรรคในเรื่องการเข้าถึง การให้ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลมีสิทธิพิเศษในการเป็นเจ้าของเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ หรือแม้แต่การให้คนพิการที่ต้องการเป็นเจ้าของเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมบางรายการ เป็นต้น

การเพิ่มส่วนแบ่งรายได้ในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยจากเนื้อหาในบทที่ 4 ทางผู้วิจัยได้กล่าวถึงการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้ในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคมีการปรับราคาขึ้นไปเป็นอย่างมาก ประกอบกับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลต้องเป็นผู้รับความเสี่ยงกับการขาดทุนหากจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่หมด ฉะนั้นแล้วทางผู้วิจัยจึงเห็นว่า เพื่อให้ผู้ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ภาครัฐจึงควรเพิ่มการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับพวกเขาเหล่านี้ ซึ่งองค์กรคนพิการเองก็เคยเรียกร้องให้ภาครัฐเพิ่มการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้ให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล (ดู

คนพิการกตตัน ขอ ส่วนลด 17 % เพิ่ม โควต้า หวย , http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=17/Dec/2550&news_id=69071&cat_id=600) แต่ภาครัฐก็มักจะอ้างว่าไม่สามารถเพิ่มการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้ให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ เพราะติดข้อจำกัดในเรื่องกฎหมายที่มีการกำหนดการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้เอาไว้อย่างชัดเจน จริงอยู่ว่ามาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ได้มีการกำหนดการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเอาไว้ แต่ข้อกำหนดดังกล่าวนี้ก็ไม่ได้สอดคล้องกับสภาวะการในปัจจุบัน โดยหากภาครัฐต้องการเพิ่มการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจริงแล้ว การแก้ไขกฎหมายก็คงไม่ใช่อุปสรรค เพราะคณะรัฐมนตรีมีอำนาจในการเสนอร่างแก้ไขพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาได้อยู่แล้ว แต่ที่ผ่านมายังไม่เคยมีคณะรัฐมนตรีคณะใดเลยที่เสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ในส่วนที่เกี่ยวกับการเพิ่มการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้ให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล คงถึงเวลาแล้วที่รัฐบาลจะต้องนำพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้มาแก้ไขปรับปรุงในทุกมิติเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะการในปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงแต่การแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้รัฐบาลมีอำนาจในการออกสลากพิเศษแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้อย่างเช่นในการแก้ไขครั้งที่ผ่านมา

การปรับปรุงการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยที่ผ่านมานั้นทางภาครัฐโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรคนพิการ และบริษัทเอกชน เพื่อให้นำไปจำหน่ายหรือจัดสรรให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลอีกที ซึ่งที่ผ่านมาก็มักเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมากมาย เช่น ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือได้รับการจัดสรรในจำนวนที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการจำหน่าย จำนวนสิทธิในการถือครองโควต้าของผู้ที่ได้รับการจัดสรรมีความเหลื่อมล้ำกันอยู่มาก มีองค์กรที่ได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลแล้วไม่ยอมนำมาจัดสรรให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลรายย่อย เป็นต้น และสำหรับผู้ที่ได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น บางคนก็เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นอาชีพหลัก บางคนก็ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นอาชีพเสริม บางคนก็มองว่าสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งที่ได้รับการจัดสรรนี้เป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งจากภาครัฐ ซึ่งที่ผ่านมามาภาครัฐโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ได้ออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ แต่ทว่าที่ผ่านมามีปัญหาเหล่านี้ก็ยังไม่หมดไป

ฉะนั้นแล้วภาครัฐโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลควรมีการกำหนดมาตรการเพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลเสียใหม่ และเมื่อมีหลักเกณฑ์การจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแล้ว ภาครัฐก็ควรรื้อการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลในปัจจุบัน แล้วจัดสรรเสียใหม่เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเองจะต้องมีการสุ่มตรวจสอบอยู่เป็นประจำเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังเช่นที่ผ่านมา

การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล แม้ว่าที่ผ่านมาผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจะมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการหารายได้ให้กับภาครัฐ แต่ภาครัฐไม่เคยจัดสวัสดิการเป็นพิเศษใดเลยให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเหล่านี้ ฉะนั้นแล้วทางผู้วิจัยจึงเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่ภาครัฐโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะต้องจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลซึ่งเป็นแรงงานหลักของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยภาครัฐและผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลต้องร่วมกันส่งเงินเข้ากองทุนฯ โดยกองทุนฯ ดังกล่าวนี้นี้ต้องมีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดดอกผล เพื่อที่ว่าในท้ายที่สุดกองทุนฯ ดังกล่าวนี้นี้จะเป็นกองทุนที่สามารถจัดสวัสดิการในลักษณะต่าง ๆ ให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็น ค่ารักษาพยาบาลจากการเจ็บป่วยหรือจากการประสบอุบัติเหตุ รวมถึงเงินกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น

โดยการปรับปรุงนโยบายในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของภาครัฐจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการปรับเปลี่ยนเป้าประสงค์ของภาครัฐ จากในปัจจุบันที่ภาครัฐมีนโยบายในการใช้สลากเพื่อหาเงินเข้ารัฐ ภาครัฐจึงต้องการจำหน่ายสลากในจำนวนมาก ๆ โดยที่ภาครัฐไม่ได้คำนึงถึงปัญหาในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เกิดขึ้น (ดู ส.ว. เล็งตั้งกมธ. คุ้มครองผู้พิการอย่างแท้จริง , ไอเอ็นเอ็นนิวส์ออนไลน์ 31 มี.ค. 2551 , อ้างถึงใน <http://www.tddf.or.th/tddf/newsroom/detail.php?id=0003489>) โดยภาครัฐควรให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นองค์กรที่ดำเนินนโยบายเพื่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการดำเนินนโยบายเพื่อคนพิการและคนด้อยโอกาสอย่างแท้จริง

5.2.2 ข้อเสนอเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในการประกอบอาชีพให้กับคนพิการในแต่ละประเภทความพิการ

เพื่อให้คนพิการแต่ละประเภทมีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น ทางผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะนโยบายเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการเพิ่มเติมดังนี้

การกำหนดลักษณะความพิการให้เหมาะสมกับงาน โดยกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้

กำหนดให้ในการรับสมัครคนพิการเข้าทำงาน นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะกำหนดลักษณะของงานให้เหมาะสมกับงานที่ต้องการรับก็ได้ ซึ่งส่งผลให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ประกาศรับสมัครคนพิการเข้าทำงาน มักระบุลักษณะความพิการที่เป็นลักษณะความพิการเพียงเล็กน้อย ทั้ง ๆ ที่ตำแหน่งงานที่ประกาศรับนั้นคนพิการในลักษณะความพิการอื่นก็สามารถทำได้ ดังนั้นการระบุลักษณะความพิการที่ผู้รับสมัครงานต้องการรับคนพิการเข้าทำงานจึงเป็นการไปจำกัดสิทธิ์ของคนพิการอื่น และยังทำให้โอกาสในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทมีความเหลื่อมล้ำกันตามไปด้วย ฉะนั้นแล้ว กฎกระทรวงตามมาตรา ๓๓ ที่จะมีการตราขึ้นนี้ ไม่ควรให้หน่วยงานภาครัฐและนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการกำหนดลักษณะความพิการที่ต้องการรับเข้าทำงาน โดยผู้วิจัยเชื่อว่าตำแหน่งงานที่มีการเปิดรับสมัครคนพิการเข้าทำงานนั้น ควรให้คนพิการเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าตนเองสามารถทำได้หรือไม่ โดยไม่ควรปล่อยให้ผู้รับสมัครงานเป็นผู้มาตัดสินว่าตำแหน่งงานที่เปิดรับสมัครคนพิการเข้าทำงานนั้นเหมาะสมกับลักษณะความพิการประเภทใด อย่างไรก็ตามจากที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามกลุ่มคนตาบอดที่ทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ตลอดจนหน่วยงานในลักษณะอื่นพบว่า กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 83.33 เห็นด้วยกับการให้ผู้รับสมัครงานระบุประเภทความพิการที่ต้องการรับเข้าทำงาน โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 48 ของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยนั้นแสดงความเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับประเด็นดังกล่าวนี้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 73.33 เห็นว่าการที่ผู้รับสมัครงานได้ระบุประเภทความพิการที่ต้องการรับเข้าทำงานนั้นไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางด้านความพิการ แต่ทั้งนี้ก็มีกลุ่มตัวอย่างเพียง ร้อยละ 40 เท่านั้นที่เห็นว่าการที่ผู้รับสมัครงานได้ระบุประเภทความพิการที่ต้องการรับเข้าทำงานจะไม่ส่งผลกระทบต่อคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 ได้แสดงความไม่แน่ใจ และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 30 เห็นว่าการที่ผู้รับสมัครงานได้ระบุประเภทความพิการที่ต้องการรับเข้าทำงานจะส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่ามีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 83.33 ที่เห็นว่าผู้รับสมัครงานควรระบุประเภทความพิการที่ต้องการรับเข้าทำงาน แต่มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 40 เท่านั้นที่เชื่อว่าการที่ผู้รับสมัครงานได้ระบุประเภทความพิการที่ต้องการรับจะไม่ส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพ ซึ่งหากพิจารณาจากข้อมูลดังกล่าวนี้ก็พอที่จะสรุปได้ว่ามีคนตาบอดประมาณร้อยละ 40 ที่เชื่อว่าการที่ผู้รับสมัครงานได้ระบุประเภทความพิการที่ต้องการรับเข้าทำงานนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพ แต่คนตาบอดจำนวนมากถึงประมาณร้อยละ 83.33 ยังต้องการที่จะให้ผู้รับสมัครงานได้ระบุประเภทความพิการที่ต้องการรับเข้าทำงาน ซึ่งในความคิดของผู้วิจัยแล้วอาจเป็นเพราะว่ากลุ่มคนตาบอดส่วนใหญ่ยังต้องการหลักประกันในการ

ไปสมัครงานอยู่ในระดับหนึ่ง ถึงแม้ว่าการระบุประเภทความพิการของผู้รับสมัครงานซึ่งเป็นหลักประกันสำหรับคนตาบอดนั้นจะส่งผลให้คนตาบอดมีโอกาสในการประกอบอาชีพลดน้อยลงก็ตาม

การจัดทำมาตรฐานในการสอบคัดเลือกสำหรับคนพิการ ในบทที่ผ่านมา ทางผู้วิจัยได้กล่าวถึงปัญหาของคนพิการทางสายตาในการสอบคัดเลือกเข้าทำงาน ซึ่งยังเป็นอุปสรรคต่อโอกาสของคนพิการในการประกอบอาชีพอยู่ โดยที่ผ่านมานั้นการจัดสอบคัดเลือกให้สำหรับคนพิการของหน่วยงานต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับปฏิบัติของแต่ละหน่วยงาน โดยยังไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งในบางครั้งได้ส่งผลให้คนพิการที่เข้าสอบคัดเลือกไม่ได้รับความเป็นธรรม ฉะนั้นแล้วภาครัฐโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนควรจัดทำหลักเกณฑ์วิธีการในการจัดสอบคัดเลือกสำหรับคนพิการ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐหรืออาจรวมถึงภาคเอกชนได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดสอบคัดเลือกให้สำหรับคนพิการ เพื่อที่ว่าคนพิการจะไม่ประสบปัญหาจากการจัดสอบคัดเลือกของหน่วยงานต่าง ๆ อีกต่อไป

การปรับปรุงศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของภาครัฐให้เป็นศูนย์ฝึกอาชีพเฉพาะความพิการ จากข้อมูลในบทที่ 4 ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การดำเนินงานของศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของภาครัฐทั้ง 9 แห่งนั้นยังไม่สามารถตอบสนองต่อการฝึกอาชีพให้กับคนพิการแต่ละประเภทได้ ซึ่งทางผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดที่จะจัดฝึกอบรมในหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งแล้วให้คนพิการทุกประเภทมาอบรมร่วมกันนั้นเป็นแนวคิดในเชิงอุดมคติมากเกินไป เพราะในทางปฏิบัติแล้ววิธีการดังกล่าวมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนอยู่มาก เช่น ในการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์ สำหรับคนพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวอาจต้องการการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของอาคารหรือสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหวของพวกเขา รวมถึงอุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับพวกเขาในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ในขณะที่คนพิการทางการได้ยินและสื่อความหมายอาจต้องการล่ามภาษามือ ส่วนคนพิการทางสายตานั้นก็อาจต้องการโปรแกรมช่วยอ่านการแสดงผลบนหน้าจอ และการสอนด้วยการอธิบายถึงการนำคำสั่งจากแป้นคีย์บอร์ด ซึ่งแน่นอนว่าด้วยความต้องการที่ต่างกันของคนพิการแต่ละประเภท จึงทำให้การจัดฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ให้กับคนพิการโดยไม่ได้แยกประเภทความพิการนั้นอาจไม่สามารถทำให้คนพิการแต่ละประเภทได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของพวกเขาได้ ฉะนั้นแล้วในการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับคนพิการทางผู้จัดอบรมต้องจัดให้เกิดความเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท ซึ่งการที่จะทำเช่นนั้นได้ภาครัฐต้องกล้าที่จะเปลี่ยนศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของภาครัฐทั้ง 9 แห่งให้เป็นศูนย์ฝึกอาชีพเฉพาะความพิการ เพราะจะช่วยในแต่ละศูนย์มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านคนพิการประเภทที่ศูนย์นั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าวนี้ยังจะช่วยให้จำนวนคนพิการที่เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพของภาครัฐ

ซึ่งมีแนวโน้มลดลง กลับมามีจำนวนเพิ่มขึ้นได้ เพราะคนพิการที่เข้ามารับการฝึกอบรมย่อมได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของพวกเขา และไม่ว่าในขนาดศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของภาครัฐก็อาจสามารถดำเนินงานที่มากไปกว่าการฝึกอาชีพให้กับคนพิการในประเภทที่ศูนย์เหล่านั้นรับผิดชอบอยู่ก็ได้ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การฝึกทักษะในการดำรงชีวิต และการเปิดหลักสูตรทางอาชีวศึกษา รวมถึงการเปิดโรงงานสำหรับคนพิการก็ได้

5.2.3 ข้อเสนอเพื่อให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติสามารถสร้างความ เป็นธรรมในสังคมให้กับคนพิการและคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพได้อย่าง แท้จริง

โดยสำหรับนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับคนพิการซึ่งได้มีการปรับปรุงนั้นได้ กล่าวถึงหลักการห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความพิการไว้อย่างชัดเจน ซึ่งใน ส่วนของการใช้ดุลพินิจของบุคคลหรือหน่วยงานที่ส่งผลให้คนพิการรู้สึกว่าตนเองถูกเลือกปฏิบัติโดย ไม่เป็นธรรมในการประกอบอาชีพนั้น คนพิการก็มีสิทธิ์ร้องขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการอันจะ เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้นคนพิการยังสามารถนำเรื่อง ฟ้องร้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายได้อีกด้วย ซึ่งหากคนพิการที่เป็นผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่ เป็นธรรมไม่สะดวกที่จะเป็นผู้นำเรื่องร้องขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการหรือฟ้องร้องต่อศาลด้วยตนเอง คนพิการก็มีสิทธิ์ให้องค์กรของคนพิการที่เกี่ยวข้องร้อง ขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการหรือฟ้องร้องต่อศาลเพื่อเรียกร้อง ค่าเสียหายแทนก็ได้ ซึ่งหากนโยบายดังกล่าวนี้มีผลในทางปฏิบัติแล้วก็น่าที่จะช่วยป้องกันมิให้ คนพิการได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากการใช้ดุลพินิจของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ใน ระดับหนึ่ง โดยนอกเหนือจากที่ภาครัฐจะมีมาตรการทางด้านกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้คนพิการ ถูกเลือกปฏิบัติจากการใช้ดุลพินิจของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติแล้ว ทางผู้วิจัยขอเสนอให้ ภาครัฐได้นำมาตรการเพิ่มเติมอื่น ๆ มาใช้เพื่อส่งเสริมให้คนพิการได้รับความเป็นธรรมจากการ ใช้ดุลพินิจของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น โดยมาตรการที่ว่านี้ก็คือเช่น การส่งเสริมให้ ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจอันดีต่อคนพิการ การรณรงค์ให้สังคมตระหนัก ถึงสิทธิของคนพิการและยอมรับในความสามารถของคนพิการ เป็นต้น ซึ่งมาตรการที่เสริมขึ้นมา นี้ อาจต้องใช้เวลาสักระยะกว่าที่มาตรการจะแสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จ แต่มาตรการดังกล่าวก็เป็น มาตรการในเชิงบวกที่จะช่วยให้ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่ใช้ดุลพินิจในการสร้างความไม่ เป็นธรรมให้กับคนพิการในการประกอบอาชีพได้

· โดยจากที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงข้อเสนอของผู้วิจัยต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพคนพิการนั้น พอที่จะสรุปได้ว่า ข้อเสนอของทางผู้วิจัยคือ การจัดอุปสรรคของคนพิการในการประกอบอาชีพอันเกิดจากนโยบายทั่วไปและนโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐ การส่งเสริมความเสมอภาคในการประกอบอาชีพให้กับคนพิการในแต่ละประเภทความพิการ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สามารถสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้กับคนพิการและคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง

5.3 ข้อเสนอของผู้วิจัยถึงแนวทางในการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการในอนาคต

· โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยถึงนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ ศึกษากรณีคนพิการทางด้านสายตา ซึ่งทางผู้วิจัยได้ศึกษาถึงนโยบายของภาครัฐทั้งในส่วนของนโยบายทั่วไป และนโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการที่มีผลต่อการประกอบอาชีพของคนตาบอด ทั้งในส่วนของอาชีพลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชน พนักงานราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนการประกอบอาชีพอิสระซึ่งทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความเป็นมาของคนตาบอดในการประกอบอาชีพ สาเหตุที่เป็นปัจจัยสำคัญอันส่งผลต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการและคนตาบอด และผู้วิจัยยังได้นำเสนอแนะนโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายซึ่งมีผลต่อการประกอบอาชีพคนพิการ ได้นำไปพิจารณากำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสและความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้เป็นเพียงการศึกษาถึงการประกอบอาชีพของคนพิการในส่วนหนึ่งเท่านั้น โดยถ้าหากมีผู้ที่สนใจทำงานวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการ ทางผู้วิจัยขอแนะนำให้ผู้สนใจทำงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการได้ลองนำประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดหัวข้อวิจัย

เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน กับประสิทธิภาพของคนพิการในการประกอบอาชีพ แม้จะเป็นที่เชื่อกันอยู่แล้วว่าเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานนี้จะช่วยให้คนพิการสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น แต่เนื่องจากเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานของคนพิการก็มักมีราคาแพง จึงอาจทำให้ไม่มีใครกล้าที่จะลงทุนในเรื่องดังกล่าวเพราะเกรงว่าประสิทธิภาพในการทำงานของคนพิการที่เพิ่มขึ้นจะยังไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งถ้าหากมีการวิจัยเพื่อชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงประสิทธิภาพ

ในการทำงานของคนพิการที่เพิ่มขึ้นในระดับใด จึงจะคุ้มค่ากับการลงทุนในเรื่องเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานสำหรับคนพิการ

การจัดสอบคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในหน่วยงานราชการ กับมาตรฐานเพื่อความเสมอภาคสำหรับคนพิการ โดยทางผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วว่าภาครัฐโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนควรจัดทำมาตรฐานในการสอบสำหรับคนพิการ แต่มาตรฐานที่จะมีการจัดทำขึ้นมานั้นต้องตั้งอยู่บนความเสมอภาค ฉะนั้นแล้วควรมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่มีผู้จัดสอบควรดำเนินการเพื่อให้คนพิการได้รับความเสมอภาค โดยควรดูถึงความต้องการจำเป็นของคนพิการในการสอบคัดเลือกว่ามีอะไรบ้าง และความจำเป็นเหล่านี้จะนำมาใช้ให้เกิดความเสมอภาคกับคนพิการในการสอบได้อย่างไร เพราะหากนำสิ่งที่คนพิการต้องการมาใช้โดยไม่เกิดความเหมาะสมแล้ว ก็อาจทำให้คนพิการที่เข้าสอบเกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบก็เป็นได้

การปรับตัวของคนพิการจากการได้รับผลกระทบจากนโยบายภาครัฐในการประกอบอาชีพ ศึกษากรณีคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยต้องยอมรับกันว่าคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นมักจะได้รับผลกระทบจากนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลค่อนข้างมาก จึงน่าสนใจว่าคนพิการเหล่านี้มีการปรับตัวอย่างไรเพื่อให้ตนยังสามารถประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลต่อไปได้

ขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนพิการ เพื่อเรียกร้องสิทธิและโอกาสจากรัฐบาลในการประกอบอาชีพ โดยโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการนั้น บ่อยครั้งที่คนพิการต้องเรียกร้องจากรัฐให้ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายเพื่อให้คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพ ฉะนั้นแล้วจึงน่าสนใจว่าขบวนการในการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนพิการเพื่อเรียกร้องสิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพนั้นมีการดำเนินการอย่างไร และประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด และปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดความสำเร็จหรือล้มเหลว

ซึ่งประเด็นต่าง ๆ ที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมานี้น่าจะมีส่วนช่วยให้ผู้ที่ต้องการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพคนพิการ ได้นำไปพิจารณาเพื่อการตัดสินใจในการกำหนดหัวข้อในการทำวิจัยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจของแต่ละคนได้

โดยจากเนื้อหาในบทนี้ ทางผู้วิจัยได้กล่าวถึงบทสรุปของงานวิจัยที่ทางผู้วิจัยได้ค้นพบ ตลอดจนผู้วิจัยยังได้เสนอแนวนโยบายต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพคนพิการ และในส่วนท้ายทางผู้วิจัยก็ได้เสนอถึงแนวทางในการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการในอนาคต ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ นั้น เป็นไปตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วโดยทั้งหมด